KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Keski-Suomen hyvinvointialue

Sosiaalisen kuntoutuksen myöntämisen perusteet 1.1.2027 alkaen

Sisällys

1 Sosiaalinen kuntoutus 2

1.1 Sosiaalisen kuntoutuksen myöntämisen perusteet Keski-Suomen hyvinvointialueella 3

1.2 Sosiaaliseen kuntoutukseen ohjautuminen 4

1.3 Sosiaalisen kuntoutuksen muodot 5

1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalihuoltolain 17 § mukaan sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan (29.12.2022/1280).

1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä.

Palvelu on sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin ja resurssien kautta annettavaa tehostettua tukea asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi.
Palvelun tavoitteena on tukea asiakkaan elämänhallintaa ja osallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Sosiaalinen kuntoutus on:

- Muutokseen tähtäävää
- Suunnitelmallista, tavoitteellista ja arvioitavaa työskentelyä
- Asiakkaalla on oma motivaatio ja halu työskentelyyn
- Asiakkaan palveluntarpeen arviossa ja asiakassuunnitelmassa määriteltyihin tarpeisiin ja tavoitteisiin perustuvaa ja
- määräaikaista tehostettua tukea.

Keski-Suomen hyvinvointialueella sosiaalista kuntoutusta voidaan järjestää sosiaalihuollon asiakkaille.

Sosiaalinen kuntoutus voi olla sosiaalisen toimintakyvyn arviointia ja kuntoutuksen tarpeen selvittämistä, tehostettua (valmentavaa) yksilötyötä, ryhmätoimintaa tai muuta soveltuvaa toimintaa.

Palvelu on lakisääteinen mutta siihen ei synny asiakkaalle subjektiivista oikeutta. Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaan kanssa tehtyyn palvelutarpeen arviointiin ja sitä käytetään sosiaalityön työkaluna aikaansaamaan kokonaisvaltaiseen tavoitteeseen kytketty muutos asiakkaiden tilanteissa.

1.1 Sosiaalisen kuntoutuksen myöntämisen perusteet Keski-Suomen hyvinvointialueella

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoituksena on vahvistaa henkilön kykyä selviytyä arkipäivän toiminnoista, vuorovaikutussuhteista, ja oman toimintaympäristönsä rooleista sekä tukea osaltaan kotoutumista. Sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestelmää ja sitä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä lääkinnällisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen kanssa.

Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on

- vahvistaa henkilön vuorovaikutustaitoja, voimavaroja ja kykyä
    - selviytyä arkipäivän toiminnoista ja käytännön asioiden hoitamisesta sosiaalisissa tilanteissa
    - toimia vuorovaikutussuhteissa ja toimintaympäristönsä rooleissa
    - toimia yhteisöissä ja kokea osallisuutta
- ylläpitää ja vahvistaa henkilön toiminta- ja työkykyä
- tukea itsenäistä elämää

Sosiaalisen kuntoutuksen erityisosaamista vaativat asiakastilanteet eivät yleensä parane yksittäisellä toimenpiteellä tai interventiolla. Ne ovat usein syntyneet pitkän ajan kuluessa ja myös niiden korjaaminen vaatii pitkäjänteisyyttä. Sosiaalisen kuntoutuksen taustalla on tarve kokonaisvaltaisen työskentelyn välttämättömyydestä silloin, kun ongelmat ovat kasautuneet ja pitkittyneet tai kun sosiaalisen kuntoutuksen toimenpiteet ovat välttämättömiä tai tarpeellisia henkilön sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

Sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalista kuntoutusta voidaan myöntää seuraavin perustein:

- vähäinen sosiaalinen osallisuus
- riski sosiaaliseen syrjäytymiseen tai työelämästä syrjäytymiseen
- pitkittynyt taloudellisen ja sosiaalisen tuen tarve
- pitkittynyt sosiaalityön asiakkuus
- useat ja pitkäkestoiset elämänhallinnan haasteet, joiden tukemiseen muut sosiaalipalvelut tai muiden hallintoalojen palvelut ovat riittämättömiä
- tarpeen tukea ja edistää sosiaalista toimintakykyä ja osallisuutta
- asiakas tarvitsee arjen ja/tai elämänhallinnan tukea
- asiakas tarvitsee tukea päihteettömyyteen
- asiakas tarvitsee tukea kotoa lähtemiseen, liikkumiseen ja arjessa asioiden hoitoon
- asiakkaan oma toive ja sitoutuminen muutokseen

- vaikeus hakeutua palvelujen piiriin, tai vaara pudota niistä
- asiakkaalla on kognitiivista tai psyykkistä vammaa tai sairautta
- mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöistä johtuva kuntoutuksen tarve
- tarve voimavarojen tehostetulle vahvistamiselle
- Asiakas on kokenut väkivaltaa
- asiakas on motivoitunut
- sosiaalinen kuntoutus on osa palvelukokonaisuutta

Lastensuojelun jälkihuollon tukitoimena sosiaalista kuntoutusta voidaan myöntää esimerkiksi kun:

- nuorella on sosiaalisen toimintakyvyn haasteita
- nuori tarvitsee tehostettua tukea, ts. sosiaalinen toimintakyky ei ole vahvistettavissa osana nuoren arkea ja muita tukitoimia
- nuori tarvitsee yksilöllistä tai ryhmämuotoista tukea hyvinvointiaan tukevaan toimintaan osallistumiseen
- nuori tarvitsee valmennusta arjesta suoriutumiseen (esim. sosiaalisissa tilanteissa toimiminen)
- tietoa ja valmennusta ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidoissa sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumiseksi
- nuori tarvitsee yksilöllistä, tehostettua tukea pystyäkseen osallistumaan työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutustoimintaan, sekä näiden keskeyttämisen ehkäisemiseksi.

1.2 Sosiaaliseen kuntoutukseen ohjautuminen

Sosiaalinen kuntoutus on asiakkaan tarpeista ja tavoitteista lähtevä suunnitelmallinen prosessi, jossa asiakas edistää toiminta- ja työkykyään ammattilaisten tuella.

- Sosiaalisen kuntoutuksen tarve selvitetään palvelutarpeen arvioinnilla 36§ (SHL, 1301/2014)
- Asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma 39§ (SHL, 1301/2014) (tehostetun tuen tarve arvioitu ja tuen muodosta on sovittu, palvelun tavoitteet ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi)
- Päätös palvelusta (sosiaalinen kuntoutus 17§ (SHL, 1301/2014)
- Asiakassuunnitelmaan kirjataan, milloin ja miten palvelun vaikuttavuutta arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa
- Päätös palvelun päättymisestä tai jatkumisesta

1.3 Sosiaalisen kuntoutuksen muodot

Arkitaitoja vahvistava toiminta

Jokapäiväisessä elämässä tarvittavan osaamisen ja kykyjen lisääntyminen. Tavoitteena vahvistaa mm. käytännön asioiden hoitamiskykyä, tavoitteiden asettamista ja saavuttamista, asumisen ja kodin ylläpitoa, arjessa pärjäämistä, itsestä huolehtimista, omien voimavarojen tunnistamista, organisointikykyä ja riippuvuuksien hallintaa.

Sosiaalisia taitoja vahvistava toiminta

Itseilmaisuun ja vuorovaikutukseen liittyvien taitojen ja kykyjen lisääntyminen.

Tavoitteena vahvistaa mm. vuorovaikutustaitoja, luottamusta ja arvostusta, kykyä luoda ja ylläpitää ihmissuhteita ja kykyä ottaa vastuuta.

Yhteisötaitoja vahvistava toiminta

Toimijuuden vahvistaminen yhteisössä ja yhteiskunnassa.

Tavoitteena vahvistaa mm. palvelujärjestelmän tuntemusta, omaehtoisuuden tiedostamista ja lisäämistä, tulevaisuusorientaatiota ja sopeutumiskykyä, kykyä asioida palveluissa ja sitoutua niihin sekä madaltaa osallistumiskynnystä ja tukea koulutus- ja työllistymispolulle pääsyä ja polulla pysymistä.

Ryhmämuotoinen toiminta vastaa sosiaalihuoltolain 17 § mukaiseen kohtaan neljä; ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin.

- Ryhmätoiminnan **tarkoituksena** on tarjota asiakkaalle ohjattua vertaistukea sisältävää toimintaa, joka tukee asiakkaan elämänhallintaa, hyvinvointia ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumista arjessa pärjäämiseksi.
- **Tavoitteena** on ohjata, kannustaa ja tukea asiakasta löytämään itselleen keinoja ja mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ja osallisuuden edistämiseen myös palvelun jälkeen.
- Ryhmätoimintaa voi järjestää eri tavoin. Ryhmätoiminta voi olla avoin ryhmä, suljettu ryhmä, täydentyvä ryhmä tai jonkun teeman ympärille kokoontuva ryhmä. Mahdollisuus järjestää ryhmätoimintaa myös yhteistyössä jonkun muun palvelun tai toimijan kanssa.
- Asiakkaat otetaan mukaa ryhmätoiminnan suunnitteluun ja toimintaa kehitetään asiakaspalautteen kautta.